

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Homicidio, secuto ex justa Defensione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

Confessario iudici, sententiam sanguinis ferre, cum deberet, reuerti abolutionem negante, aut criminis confessionem, quando ad eam in conscientia tenetur, reo suadente, irregularitatem non incurri, cum Hurtado de Irregul. diff. 11. n. 4. censet cit. Palao §. 3. n. 7. & non levis momenti ratio suadet; quia eam non incurrunt ex delicto; cum non peccent: neque etiam ex defectu Lenitatis; quia ex istius defectu irregularitatem illi tantum contrahunt, qui publicâ auctoritate ad sententiam Sanguinis concurrunt. Confirmatur; quia incredibile non est, Ecclesiam voluisse irregularitatem à Confessario contrahi propter actionem, ad quam Jure Divino obligat officium clericale.

24. Dubium quintò est de Laico, aspirante ad clericatum, & in foro Seculari deponente contra reum. Quem, si id faciat omnino voluntariè, pro irregulari perinde ferè ut clericum habendum, satis recepta est sententia DD. Si autem id faciat sui iudicis præceptò compulsus, & ipsius depositione mortis aut mutilationis sententia promoveatur, irregularitatem non induci, benigniorem & veriozem sententiam secutus, resolvi ad Lib. 2. Tit. 21. num. 11.

25. Dubium sextò est de Spectatoribus suppliciorum. Hos enim, saltem si clerici sint, pro irregularibus habendos, aliqui DD. desumunt ex c. Sententiam 9. Ne Clerici vel Monach. quò textu Sanguinis iudicio interesse prohibentur. Nihilominus, contra hanc prohibitionem agentes, ab irregularitate cum Glossa fin. in c. cit. & Panormit. n. 6. absoluit Navarrus cit. cap. 27. n. 214. quòd, cum ad supplicii executionem nec proximè nec remotè concurrant, Juris, irregularitatem statuents, dispositione non afficiantur. Unde e cit. textum de præsentia authoritativa, sententia; executioni aliquò modò

cooperantium, interpretatur Gonzalez in c. cit. n. 1. Alii autem DD. licet clericos contra dictam prohibitionem executioni assistentes peccare, & propterea puniri posse, inficias non eant, certam tamen pœnam aut irregularitatem in eos Jure statutam, negant. Imò non desunt, qui ab iis, seclusò scandalò, solum venialiter delinqui, existiment, cum Suarez cit. f. 4. n. 10. Denique Palao, præceptum illud alicubi consuetudine abrogatum videri, ait cit. p. 14. §. 4. n. 2.

Rectè autem cit. Suarez Clericos & Religiosos reis, ultimò supplicio afficiendis, assistentes monet; ut caveant; ne verbò aut factò aliquò accelerent vel promoveant ejus mortem aut mutilationem.

ARTICULUS III.

De Homicidio, secuto ex justa Defensione.

SUMMARIUM.

26. Injustus invasor justè occiditur pro vita sua,
27. Suorumque aut alterius innocentio defensione.
28. Ut hæc justa sit, exigit præviam offensionem:
29. Tuitioem ei avertenda proportio-natam,
30. Et adhibitam in continenti.
31. Quibus servatis, pœna & irregularitas evitantur,
32. Et contrahuntur, si ea non obser-ventur.
33. Etsi hæc non tenetur occisor in vaso-vio, à se injuriâ irritati:
34. Nisi ex ista securura invasionis pe-riculum præviderit.

¶

35. Fugere

35. *Fugere valens irregularis est, si invasorem occidat:*
36. *Nisi fuga ei valde ignominiosa foret.*
37. *Irregularis est, qui occidit ob defensionem rerum temporalium:*
38. *Nisi ista leves, atque aliter reparabiles sint:*
39. *Secus, si non leves, aut aliter non valeant recuperari,*
40. *Speclatò Jure & ratione.*
26. **C**erti & explorati Juris est, sui defensionem à natura cuilibet permissam; ut injurià illatam vim vi propulsare, *can. Jus naturale 7. dist. 1. c. Significasti 18. §. fn. hâc Rubr. c. Si verò 3. de Sent. excom. §. l. 1. C. Unde vi,* & corporis sui tutelam suscipere contra injustum aggressorem valeat etiam, observatò tamen moderamine inculpatae tutelae, occidendò, *l. Ut vim 3. ff. de J. & J. ibi, Quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure secisse existimatur, l. Sed & si 5. pr. ff. ad L. Aquil. l. Is qui 2. Ec. C. ad L. Cornel. de Sicar. & Const. Criminal. Caroli V. art. 140.* Ratio est; quia, si hoc leges non permisissent, innoxii & bonae conscientiae homines à malis, & iræ, vindictae aliisque passionibus indulgentibus, passim & liberè invaderentur: cujusmodi invasionum licentia magis perniciofa Reipublicae est, quam esse possit facultas, quibus quis potest modis contra injustum invasorem se defendendi, ut post S. Thomam 2. 2. q. 64. art. 7. observant Clarus §. *Homicidium, n. 24.* & alii TT. & JCT. à Farinacio *Prax. Criminal. q. 125. n. 3.* maximò numerò congesti.
27. Neque sibi duntaxat, sed etiam parentibus, uxori, liberis aut aliis conjunctis: imò extraneis quoque innocentibus illatam injustam vim vi repellere, & ob eorum alicujus vitae defensionem, observatò illò moderamine, occidere licet, *can. Fortitudo 4. can. Si quis 5. Ec. 25. q. 3. c. Dilecto 6. §. Et quidem, de Sent. excom. in 6. l. 1. §. 4. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & Const. Carolina art. 150. §. Item so etner:* quod eadem ratione evincitur, & confirmatur lege Divinà, proximum nostri instar diligere; ac proinde de salute periclitantem, quibus possumus & nos solemus, modis defendere præcipiente, *Levit. cap. 19. v. 34. & Matth. cap. 22. v. 39.* Sicut & exemplò Moysis ob cujusdam Hebraei è fratribus aut cognatis suis defensionem virum Ægyptium interficientis, *Exodi cap. 2. v. 11.* & propterea à Spiritu sancto per os S. Stephani laudati *Actor. cap. 7. v. 24.* Clarus §. *cit. n. 27.* & Farinac. *cit. q. 124. an. 267.*
- Tutelae autem sive defensionis inculpatae moderamen, ut, qui occidit, observasse, juxta *cit. art. 140.* censeatur, à Claro §. *Homicidium cit. n. 34.* & Gaill. *Lib. 2. observat. no. à n. 13.* requiruntur tria. Primum est causa, quae est offensio injusta, ut scilicet ab occiso quis injustè fuerit invasus; non enim esse potest justa defensio, quam injusta offensio non præcessit, Suarez *de Censur. disp. 46. §. 1. n. 7.* *Invasus*, inquam, non etiam percussus; quia invadentis ictum & percussorem antevertere, & occidendi animò ferrum stringentem, scloppum expedientem &c. præoccupandò & interficiendò in tempore sibi prospicere quis potest, *l. Sed est 5. pr. ff. ad L. Aquil. l. Si quis 3. Ec. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & art. 140. cit. Clarus §. cit. n. 33.* & Farinac. *q. 125. n. 74.* Alterum Modus sive; ut defensio offensionis avertendae sit proportionata, *c. Ut fama 35. ibi, Dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quam defensio exigit, de Sent. excom. §. l. Scientiam 45. §. 4. ff. ad L. Aquil. &c.* cum illata vis pugnò aut baculò, vel aggressorem exarmandò,

mandò, fugandò, humi prosternendò aliòve simili modò averti ac vinci potest, non statim mors inferatur. Tertium est
 30. Tempus sive; ut defensio fiat in continenti, l. *Quod est* 3. §. 9. ff. de *Vi armata* & e. Si verò 3. ibi, Si in continenti vim vi repellat, de *Sent. excom.* hoc est, in invasione & ipsa concertatione: non ex intervallo, ut aggressor vim ponens, fugiens aut jam exarmatus percutiatur & occidatur, ut rem hanc latè explicat Farinac. q. 125. à n. 336. ex communi DD. sensu & rectè monens, in praxi, an hæc tria, ac proinde inculpatæ tutelæ moderamen in invasoris cæde observatum sit, prudentiæ & arbitrio iudicis relinquendum.

31. Sicut autem ob sui luorumque, aut etiam extranei innocentis, defensionem cum dicti moderaminis observatione perpetrata invasoris cædes vacat culpâ, sic ab omni poena est immunis, per textus & DD. cit. nullâque inducit irregularitatem, *Clement. Si furiosus cit. ubi* Panormit. n. 10. Covarruvias p. 3. §. *Unie. n. 1.* & 5. Barboia à n. 14. Suarez de *Censur. disp. 46. s. 1. n. 4.* & 7. & alii ab his relati. Ratio clara est; quia talis irregularis esse nequit ex delicto; cum cædes culpâ vacet: neque etiam ex defectu Lenitatis; quia hæc non deficit in eo, qui occidit ex mera necessitate iustæ defensionis.

Neque, ut aliqui autumant, aliud defumitur ex *can. De his 6. & can. Si quis 8. dist. 50.* quibus locis homicidii ob defensionem commissi rei à susceptione & usu Ordinum repelluntur: & ex Concilio Tridentino, cum eo, qui ut morte se liberaret, vim vi repellendò occidit, dispensandi facultatem loci Ordinario committentis, *Sess. 14. cap. 7. de Ref.* quia textus isti omnes exaudiendi sunt de defensione non necessaria, incauta, & iure præscripti moderaminis limites excedente: ut de an-

tiqui Glossa *fin. in can. De his cit. & in can. Si quis cit. V. Defensione*: de novissimi autem Juris textu cit. Suarez n. 3. & aliis relatis Barboia de *Offic. & potest. Episc. alleg. 39. n. 54.* advertunt, & colligitur ex eo; quòd *Clement. Si furiosus cit.* non inducatur Jus novum: sed antiquum solummodo declaretur: & à Clemente Papa declaratum corrigere vel revocare novamque irregularitatem introducere, non intenderint PP. S. Synodi cit.

Quando autem in vasus aggressorem 32. occidendò inculpatæ tutelæ limites, quoad Causam, Modum aut Tempus, est egressus, sicut contrahit irregularitatem, juxta tres textus & DD. proximè cit. sic etiam obnoxius est gravi poenæ: non quidem Ordinariæ, *L. Cornelia*, sive mortis, l. 1. §. ff. & C. ad *L. Cornel. de Sicar.* sed extraordinariæ, secundum qualitatem excessus, *arg. l. Si adulterium 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de Adul. ut habetur cit. Constit. Caroli V. art. 142. §. fin.* scilicet carceris, relegationis perpetuæ vel temporalis, multæ pecuniariæ, vel alterius similis, juxta qualitatem excessus mitigandæ vel exasperandæ, *Clarus §. cit. n. 34.* Farinac. q. 125. cit. à n. 396. Ex hætenus dictis oritur dubium triplex

Primum de eo, qui ob sui defensionem 33. occidit aggressorem, quem ad se invadendum injuriâ, v.g. contumeliosis verbis, insiditâ alapâ, stuprò ejus filia vel uxori illatò irritavit. Ratio dubitandi est; quòd ipsum propterea occidere parans sit injustus aggressor: quem declinare aliter non valens interficiendò, sicut quoad hoc à culpa: sic etiam ab irregularitatis poena probabiliter excusatur. Ita Sylvester *V. Homicidium 8. q. 4.* & Sotus *Lib. 5. de Justit. q. 1. art. 9.* quorum doctrinæ licet locus sit, quando illatam injuriam, necis sibi intentandæ periculum allaturam, non potuit prævidere.

R 2

Casu ta-

34. Casu tamen, quò hujusmodi periculum prævidere rationabiliter potuit ac debuit, sic irritati aggressoris cædes vel mutilatione irregularitatem contrahi, verius est, & cum Navarro *Manual. cap. 27. n. 238.* docent Gutierrez *Canon. 2. Lib. 2. cap. 6. n. 43.* Suarez *cit. n. 12.* & Molina de *J. & J. Tract. 3. disp. 72. n. 5.* Ratio est; quia, esto, homicidium illud in se & immediatè, sive quatenus habet rationem defensionis, injustum non sit, injustum tamen est in causa, quam ponens reus est homicidii, saltem casualis, irregularitatem inducentis, quoties ad id cavendum debita diligentia non adhibita, ne dicam, injusta, ejusque periculum inductiva actio malitiosè posita fuit, ut infra declarabitur.

35. Alterum dubium est de occidente invasorem, à quo illatam vim declinare potuisset fugiendò: quem cum Glossa in *Clement. cit. V. Non valens*, irregularem absolute pronuntiant Sylvester *V. Homicidium 3. q. 3.* Navarrus *cap. cit. n. 211.* & alii DD. relatis Barbosa in *Clem. cit. n. 23.* id defuentes ex *Clem. cit.* textu, ab irregularitate absolvente occidentem, qui aggressorem aliter non potest declinare: quod potest is, de quo est sermo.

Nihilominus, & non malè, alii dubitationem hanc resolvunt auxiliò distinctionis; Vel enim fugere potest sine infamia & gravi dedecore, ut homines plebei, Clerici & Religiosi; & occidendò eum irregularem fieri, facillè concedunt: quòd respectu ejus cædes non sit necessaria ad vitæ defensionem; & propterea eam fugæ præferens à culpa non excusetur coram Deo. Vel sine ejusmodi gravi nota fugere nequit, ut milites & viri nobiles seculares, quibus fuga aggressoris est publicè ignominiosa? & irregularitatem ab eo non contrahi, cum Covarruvia *cit. p. 3. §. Unic. n. 1. & 4.* verisimiliùs de-

ferunt *cit.* Suarez *f. 1. n. 5. Coninck disp. 18. dub. 6. n. 90.* & Bonacina de *Censur. disp. 7. q. 4. p. 6. n. 4.* Ratio est; quia hujusmodi cædes non solum immunis à culpa, sed moraliter necessaria est ad vitæ defensionem; cum enim boni nominis & exultationis integritas & vita quodammodo æquiparentur, *l. isti 8. §. 2. ff. Quod metus causa & l. Justa 9. pr. ff. de Mammiff. vindict.* vito nobili, & præsertim militari, non minor imò major esse solet illius, quàm istius jactura; ac proinde moraliter mortem, quàm infamiam præfert, evitare aliter non valet, quàm occidendò, in eoque locum habet dispositio *Clement. cit.*

37. Tertium est de homicidio, patrato ob defensionem rerum suarum temporalium. Eò enim irregularitatem contrahi, Sylvester *V. Homicidium 2.* Navarrus *cap. 27. à n. 211.* Gutierrez *cit. cap. 6. n. 6.* & Molina *disp. cit. n. 3.* & alii DD. volunt, permoti textibus Imprimis *Clem. cit.* ab irregularitate solummodo excipientis eum, qui invasorem occidit ob defensionem vitæ. Deinde *c. Suscepimus 10.* ubi latronem furantem occidens irregularis pronuntiat, eaque ratio redditur; quòd expediret, post tunicam relinquere pallium, & rerum jacturam facere potius quàm interficere pro earum conservatione. Demum *c. Significasti 18.* quò loco clericus, pro defensione rerum Ecclesiæ latronem percutiens, irregularis judicatur, si ab eo inflictum vulnus fuerit lethale. Pro eadem Opinione facit non levis momenti ratio; quia lex & ordo Charitatis exigit; ut bonis propriis proximi vita tanquam æstimabilior præferatur; ut notabilis defectus Lenitatis sit, hanc adimere pro illorum conservatione.

Ita isti & verè, si levis momenti res 38. invadantur, vel invasor arceri aliâ ratione, vel ab eo subtractæ res viâ Juris valeant

leant recuperari; cum enim pro levis momenti aut facile recuperabilium rerum defensione perpetrata cædes non vacet culpâ, etiam à pœna, aliquando etiam homicidarum ordinaria, & ab irregularitate immunis non erit, Farinac. cit. 9. 125. n. 238.

39. Casu autem, quò magni momenti & aliter non recuperabiles res ac bona invaduntur, pro eorum defensione invaloris cædem imprimis licitam, cum Claro §. cit. n. 25. Covarruvia §. *Unus*, cit. n. 6. Farinac. n. 168. & ab hoc relatis aliis verisimilibus censent cit. Suarez f. 2. n. 7. & desumitur ex l. 1. C. *Unde vi*, defensionem rerum permittente generaliter & sine restrictione; ac proinde etiam ad eam necessariam interemptionem invaloris; cum permisso aliquò permissa videantur omnia ea, sine quibus id nequit obtineri, arg. c. *Præterea* 5. de *Offic. deleg. l. Cuius iurisdictio* 2. ff. de *Jurisdict. l. Quod est* 3. §. 9. ff. de *Vi armata*, cujus vigore invalor possessionum vi & armis repelli & debito moderamine observato, occidi impunè potest, l. *Furem* 9. ff. ad l. *Cornel. de Sicar. & Constit. Carolinæ art. 150. circa pr.* Ratio est partim; quòd res & bona alter hominis sanguis & vita esse dicantur, propter sumam eorum necessitatem ad hanc conservandam; & propterea metus amissionis omnium bonorum metui mortis æquiparetur à Glossa passim recepta in l. *Advocatus* 14. C. de *Advocat. divers. judic. & Tiraquello de Nobilit. cap. 31. à n. 364.* partim verò; quòd, si ejusmodi rerum ac fortunarum defensio non esset licita, homines improbi ad illas diripiendas frequenter & liberè moverentur.

Deinde, eodem casu invaloris cæde irregularitatem non contrahi, cum cit. Covarruvia n. 6. ad finem & Suarez à n. 4. Lessio *Lib. 2. de l. & l. cap. 9. n.*

73. & aliis rectè defendunt Barbosa in c. *Interfecisti* 2. n. 4. & Gonzalez in c. *Si perfodians* 3. n. 11. arg. c. *Quia te* 35. dist. 50. ubi ab Urbano II. ab impedimento Canonico immunis pronuntiatur, qui occidit ob defensionem libertatis. Unde inferitur, id non sola vitæ defensione evitari. Ratio est; quia irregularitas, quæ ejusmodi cæde induceretur, neque esset ex delicto; cum, juxta jam deducta, culpâ vacet: neque ex defectu lenitatis; quia ob istius defectum irregularitas solùm contrahitur, quando auctoritate publica, hoc est, in bello justo aut vi sententiæ judicialis homo occiditur vel mutilatur.

Neque ab adversa parte allegati textus, etsi difficiles sint, aliud evincunt; quia imprimis in pœnalibus & irregularitatibus vim non habet argumentum ductum à contrario, per tradita à Barbosa *Loc. argument. Juris* 27. n. 28. & 39. ut proinde vi careat illatio eò facta, ex *Clem. cit.* Deinde c. *Suscipimus* cit. monachus non observavit moderamen inculpatae tutelæ, ut colligitur ex verbo *Exardecere*, & ex eo etiam; quòd occiderit, rebus furtivis jam recuperatis: & recuperatas aliò transferendò absque vitæ suæ & ipsarum periculo servare potuisset, antequam latrones solverentur, ut rectè advertunt cit. Covarruvia n. 6. & Suarez n. 10. Idem moderamen c. *Significasti* cit. non observatum à Presbytero, qui lethale vulnus inflixit propter furtum, ex ipso textu, & inde quoque constat; quòd hoc aliter & sola vociferatione impediri potuisset; cum, ipso clamante, statim accurrerint parochiani, ut idem notat n. 11.

Minus, quàm textus, urget ratio, quia lex & ordo Charitatis solùm obligat ad vitam proximi bonis nostris præferendam, quando is versatur in extrema vel

R ;

gravi

gravi necessitate: extra quam constitutus utique est, qui in vitæ periculo omnino liberè, malitiosè & cum injuria nostra verfat; cum, si, quâ opus est, vi in rebus suis vim inferentem repellere, dominis licitum non esset, furibus & latronibus præberetur ansa, quemlibet invadendi, & rebus suis expoliandi, ut supra est insinuatum.

ARTICULUS IV.

De Homicidio, facto in Bello justo.

SUMMARIUM.

41. Bellum aliud Defensivum, aliud Offensivum est.
  42. In utroque, si justum, cædes hostium militi licite sunt.
  43. In Defensivo occidens clericus ab irregularitate est immunis:
  44. Nisi laici sufficiant ad defensionem.
  45. Irregularis est, qui occidit in Offensivo:
  46. Et qui in injusto militas hortatur ad pugnandum.
  47. Secus, si hoc faciat in bello justo.
41. **J**ustum sive licitum bellum generatum est, quod geritur propulsandorum hostium causâ, *can. Justum 23. q. 2.* estque vel Defensivum, quod vis atque injuria vi repellitur: quod non solum publicâ, sed privatâ quoque autoritate Jura omnibus permittunt, *l. Ut vim 3. ff. de I. & I. l. Is, qui aggressorem 3. C. ad L. Cornel. de Sicar. c. Significasti 18. §. Quod si, hæc Rubr. & c. Si verò 3. de Sent. excom. vel Offensivum sive aggressivum, quod publicâ Principis vel alterius supremi Magistratûs autoritate, *can. Quia cul-**

patur, 23. q. 1. ad illatam injuriam vindicandam, sive ad ejus satisfactionem, rerum ablatarum recuperationem & damnorum compensationem, cum aliter non valet, obtinendam, *can. 1. & can. Dominus 2. ibid. q. 2.* ac proinde salutis & incolumitatis Republicæ & pacis causâ suscipitur, *can. Noli, q. 1. cit. S. Thomas 2. 2. q. 40. art. 1. Victoria Relect. de Jure belli n. 13. & Laiman. Lib. 2. Tract. 3. cap. 12. n. 4. & 5. ut Lib. 1. tit. 43. à n. 4. est dictum. Quò præmissò*

Convenit inter DD. primò, omnibus, qui in bello justo, tam Offensivò quàm Defensivò, pugnant, secundùm justum mandatum & voluntatem ducis, sicut agrorum vastationem, occupationem, everisionemque pagorum & oppidorum, hostiumque spoliationem; sic etiam nocentiù cædes licite esse; hoc ipsò enim; quò ad vindictam & satisfactionem injuriæ, rerum ac damnorum reparacionem licitum sit bellum, licita etiam sunt media necessaria ad hoc gerendum, puta vastationes, occupationes, prædationes & cædes, quas ad nutum & voluntatem ducis sui milites, tanquam vindictæ à Principe aliòve Magistratu supremo decretæ ministri, exequentur, Suarez de Charitate disp. 13. f. 5. n. 7. Molina Tract. 2. de I. & I. disp. 117. concl. 1. & 2. Laiman. cit. cap. 12. n. 9. & alii; ut cit. Tit. 34. n. 11. est dictum.

Convenit secundò, irregularitatem, tam à Clericis quàm à Laicis, non contrahi homicidio & mutilatione, factis in bello justo merè Defensivo & necessariò suscepto ad Ecclesiæ vel patriæ defensionem, ut ex *c. Pervenit 2. de immunit. Eccles.* colligunt Suarez de Censur. disp. 47. f. 5. n. 1. & Coninck disp. 18. dub. 10. n. 96. Ratio est; quia defensio Ecclesiæ & patriæ non minus, imò magis favorabilis est, quàm propriæ vitæ aut alterius